

Q. F. F. S.

DISSERTATIO JURIS PUBLICI,

DE

ANTIQVO

ET

HODIERNO,
REGNI SVECIAE
IMPERIO.

QVAM

CUM CONSENSU AMPLISS. FACULT. JURID.

PRÆSIDE,

VIRO CONSULTISSIMO,

DNO. SAMUELE SCHULTEN,

JUR. PATR. ET ROM: PROF. ORD.

PUBLICO EXAMINI SUBMITTIT

MARTINUS JAH. SVAHN,

d. 18. Maij Anno MDCCXXXIII.

IN AUDITOR. SUPER. HOR. ANTE MERID. SOLIT.

ABOÆ, Excud. Reg. Acad. Typ Joh Kiämpe.

S:æ R:æ MAJ:tis
SUMMÆ FIDEI VIRO,
ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO COMITI AC DOMINO,

D^N. SVENONI
LAGERBERG,

R:æ MAJ:tis REGNIQVE SENATORI CELSISSIMO,
DOMINOMEO GRATIOSISSIMO.

Nisi ingentis fortune & virtutis proprium esse scirem, imitari exemplum solis omnia collustrantis vegetantis & foventis, seque ad humilia quaque demittentis, temerarius essem si TUA, CELSISSIME HEROS magnifica limina tentarem, cum tenui hoc munere, nec ulla alia re quam argumenti pondere, commendabili. Verum certus TE, GRATIOSISSIME DOMINE, ut dignitate cum maximis, sic bonitate cum optimis amulari & certare, ut ejus particeps fieri animum capio, TUÆ QVE CELSITUDINI, rudes has pagellas in æternum devoti animi pignus, humillime offero, dico atque consecro. Cum nlasti carissimum parentem meum immortalibus beneficiis, quorum reliqua in filium derivare ne graveris, clementiam Tuam supplex veneror & imploro,

ILLUSTRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ

Servus humillimus,
Martinus Svahn

S:æ R:æ MAJ:tis
MAXIMÆ FIDEI VIRO,
PERILLUSTRI ET PRÆCELLENTISSIMO BARONI ET DOMINO,

D^N. SAMUELI
AKERHIELM,

REGIÆ MAJ:tis REGNIQUE IN FENNONIA, JUDICII
AULICI PRÆSIDI EMINENTISSIMO,
MÆCENATI SUMMO.

Lædes has primitias ex juris studio in Lyceo hoc perceptas, EX-
CELLENTIÆ TUÆ devota mente offero, humillime orans ne velis
eas aspernari. Tibi enim, PERILLUSTRIS DOMINE, tanquam tutelari
nostro numini otiique post DEUM REGIAMQUE MAJESTATEM autho-
ri, primos ejus fructus dicari jus & æquum postulat. Namque cum
in otio vita & sanguis est Musarum, vitam utique servas cum tran-
quillitatem illis præstas. Tuam igitur, PRÆCELLENTISSIME DOMI-
NE, justitiam omnes adoramus, æquitatem veneramur, humanitatem
admiramur, atque ut hæc tanta laudes TUÆ EXCELLENTIÆ perpetua
sint & immortalẽ gloriam pariant, Deum ardentẽ precamur.
Ego imprimis, qui ad tumultum profunde submissus vivo,

PRÆCELLENTISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ

Servus humillimus
Martinus Svahn.

S:æ R:æ Maj:ti
Magnæ Fidei VIRO,
Generoso & Nobilissimo Domino,

Dn. OLAO NORDENSTRÅLE,
Regiæ Majestatis Regniqve Justitiæ-Revisioni, a Secretis
Gravissimo.
Mæcenati Magno, Benignissimo.

Nobilissimo atque Generoso Domino,
Dn. GUSTAVOVHELAND,
S:æ R:æ Maj:ti a Secretis, Fidelissimo, Patrono & Domino
Benignissimo.

Nobilissimo Amo
Dn. NICOLAO
Rationum rei Militaris, in R:æ
Præfecto & Dispensatori
Honora-

Vobis. Patroni. Et. Euergetæ. Maximi. Benignissimi: Ob. Innume-
Hoc. Levidense. Ingenii. Monumentum. Cum. Omnigenæ. Pro-

S:æ R:æ Maj:tis
Magnæ Fidei VIRO,
Generoso & Nobilissimo Domino;

Dn. JAHANNI OLIVENCRONA,
Regii Regniqve, quod Holmiæ est, Judiciæ Aulicæ Consili-
ario Æquissimo, Consultissimo,
Mæcenati & Avunculo maxime suspiciendo.

Nobilissimo atque Amplissimo Domino.

Dn. MARTINO SANDELHIELM,
Teloniorum minorum Directori supremo, Avo Materno
Propensissimo, æternum devenerando.

plissimæque Domino.

SANDELHIELM,
Maj:tis Regniqve Camerae Collegio,
Amplissimo, Avunculo
tissimo.

*ra. In Paternam. Domum. Beneficia. Et. Spem. Futuri. Temporis.
speritatis. Voto. Devota. Mente. Et. Manu. Sacrum. Esse. Jubeat.*

R.

VIRO

Amplissimo Spectatissimoque,

Dn. JAHANNI SVAHN,

Rationum publicarum per agrum Aboënsē &c. Magistro
atque Curatori accuratissimo, integerrimoque: Patri, vere
patri ac omni filiali cultu æternum prosequendo.

TE patrem vere patrem, mi Pater carissime saluto, utinam &
Tu tam vere me filium queas appellare. Laboradi certe
& laboro. Verum congenita anima labes ignorantia & perversitas,
non permittit non patitur non finit, ut ad hanc ætatem omnia
potuerim exuere. Non desistam tamen, sed acrius in dies contē-
dam donec monstra ista perdomuero, & me plane hominem, Tui
similem effecero. Omnia a Te suppeditata sunt ad eam rem subsidia,
sane quam liberaliter. Si defecero non Tua culpa fiet sed mea;
quod malum Deus avertat! & certus sum avertet. Bis me ge-
nuisti, o mi carissime pater, & posterius beneficium prius longe
superat. Deus respiciat ad vere paternum Tuum animum & lar-
giter propterea beet! Idem Deus cælestis noster pater, canos Tuos,
quotidie magis albicantes in tranquillo otio seruet, ab omni luctu
& mœrore immunes præstet, Teque matri carissime nobisque libe-
ris per multos adhuc annos superstitem conseruet & incolumem!

Sic optat, sic ardentissimo pectore vobet,

Carissimi Patris

Obedientissimus filius;
Martinus Svahn.

Pereximie & Doctissime

Dne. MARTINE SVAHN,

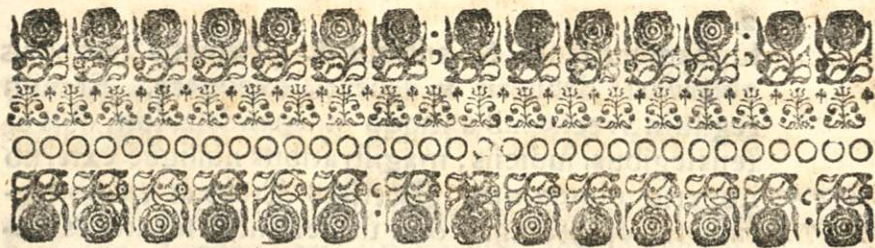
Præsentis Dissertationis Author & Defensor solertissime,

Nondum triennium est completum, ex quo pater Tuus, vir optimus mihiqne amicissimus Te juris sacris initiatum cupiens, mihi formandum fingendumque commendaret. Hæsi aliquamdiu donec ingenium & indolem experirer: quam mox bonam docilem, flexilemque animadvertens, accepi conditionem ab eoque tempore Te in carissimis usque habui. Omitto Te in præsens laudare, nec enim decet, ne me una Tecum laudare videar. Illud non prætermiserim, in ista ætate Te rarum assiduitatis, diligentia, modestia, exemplum præbuisse. Nunc publico rationem studiorum edis, argumento arduo & sane quam sublimi, quod exasciatum undique iudicium requirat. Non tamen Tu male quod difficultate non absterretus, maluisti Tibi ad scribendum optima quæque proponere. Saltem primas lineas imperii domestici, cum veteris, tum novi adumbrasti

brasti, idque proprio Marte, nullo praecunte fecisti,
quas deinceps perfectius alii forte expriment. Macte
isto animo quo hactenus; sequere viam quam monstravi:
insiste, nec declina; sic non fallat augurium, quod
de Te captavi optimum. Vale, dab. Ab. d. XXIV. m.
April. Ao. MDCCXXXIII.

Tuus ex affe

SAM. SCHULTEN.

I. N. J.

§. I.

*Quid Svecia, Regnum, imperium, denotat
exponit.*

Celeberrimum illum terrae orbis tractum,
qui Norvegiam Russiamque interjacet,
quique à septentrione Lapponia, à meri-
die Baltico mari, sinuque Finnico claudi-
tur, Sueciæ nomine appello, prout ex quatuor &
viginti præfecturis consistens, in forma regiminis *Form. reg.*
describitur. Imperium intelligo potestatem, a ne- *d. 2. Maij*
mine mortalium dependentem, cuncta regni Sve- *1720. §. 38.*
ciæ negotia ad commune bonum ordinandi, ut a-
deo in promptu sit me, in hujus fronte speciminis
non aliud quid promittere, quam modum admini-
strandi Sueciæ regnum, qualis ex pactorum lege
A funda-

fundamentalium & antiqui & præsentis temporis observari debuerit & debeat, exponere. Etenim regnum Sveciæ ab antiquo independens fuit, suis utentibus, judiciis, magistratibus nullique externo imperio obnoxium. *Sveriges Krono är en Souverainetet af hedenhöds &c: ut testantur senatores regni in litteris ad senatum Daniae missis anno superioris seculi sexto & tricesimo. Quam ob causam rex æternæ memoriæ Gustavus magnus literas Germaniæ Caesaris ad se ut suum principem scriptas initio noluit recipere: protestatus, se regem esse nullo jure Caesaris imperio subiectum, qui ne glebam quidem terræ in regno Sveciæ possidebat. Quam autem populus habebat potestatem, eam in regem transferre solebat, nulla ejus parte retenta. Unde rex Olaus ante septem fere secula de ea re apud Sturlesonium sic locutus inducitur. Jeg är nu den 30:de Konungen uti Upsal/ som hafver mand efter mand varit Enwålds Konungar öfver Sverige. Quod cum varia fortuna fieri animadvertent & nonnunquam bene, sæpius male sibi cedere, donec ad extremum omnia verterentur: recepta libertate concilium mutarunt, cumq; bona designandi regis voluntate majestatem cum eo communicarunt; partem sibi retinuerunt. Hoc quomodo factum fuerit deinceps videbimus, sed quædam ante dicenda sunt.*

Loecen: antiq: Svecog: p. m. 41.

Loecen: loc: cit: & in vit. Gust. Ad. p. m. 571.

Conf. Loecen: antiq: l. c.

§. II.

De formis rerumpublicarum in genere disserit: regularium tres species proponit, iisque quartam addit.

OMnes homines, qui legibus vel moribus reguntur, aut regulari, uti vocant, forma regimini utuntur, aut irregulari. Regularem formam dicunt esse eam, in qua una velut anima unius corporis vel natura vel pacto conjuncti totam universitatem regit, unaque sic voluntas omnes summi imperii partes ad commune bonum dispensat; ita, ut videtur, appellata, quod ad rationis regulam comparata sit, ac ad illum finem obtinendū apta. Irregularē; quando una plures animæ, plures diversorum corporum voluntates, publicorum negotiorum fata; partito jure componunt. Cujus appellationis rationem satis luculenter insinuat ille apud Curtium; qui neque mundum duobus solibus regi, neque duo summa regna salvo statu orbis terrarum consistere posse, dixit. Regularis omnino imperii tria exempla afferri solent, quorum unum in eo ponunt: si uni homini summa rerum committatur, alterum; si uni consilio constanti ex præstantioribus in civitate viris: tertium, si universorum civium cœtui, qua tali, vis imperii tribuatur. Hinc non aliam regularem administrandæ civitatis formam agnoscunt, quam monarchicam,

4
arristicaticam & democraticam. Quocirca si
meæ tenuitati liceat, libere quod sentiam aperire,
vereor ut a summis viris talia docentibus, quarta sit
prætermiffa. Nam & ratio docet, & res ipsa lo-
quitur, datas esse & dari quoq; civitates & respub-
licas, in quibus nec rex possit omnia, nec optima-
tes, neque populus; sed inter se communicatam po-
testatem teneant, nonnunquam ut rex cum opti-
matibus de summa rerum decernat; aliquando ut
cum populo; interdum ut rex cum populo suam
ita voluntatem uniat, ut unum corpus fiat ex duo-
bus, cujus ille capitis, hic membrorum vicem su-
beat; aut alia quavis ratione. Quod cum fit com-
munio imperii inducitur, ac voluntas populi pro
regis voluntate habetur, & quicquid populus consti-
tuerit, decreverit, fecerit, idem rex fecisse cense-
tur. Non contra; nec enim quod rex voluerit, id
continuo voluisse populus putandus, nisi actus le-
gi convenerit, aut rati habitio accesserit, aut nego-
tium indoles consensum tacitum arguerit. Hujusmodi
modum regiminis, si verum fateri volumus, & rati-
onem potius quam præjudicia opinionum sequi, non
minus regularem esse puto, quam eorum trium; quos
modo nominavi, aliquem, cum & eum ratio pro-
bet & salutem populi procurare aptus sit, & ali-
cubi etiam, quod deinceps ostendetur, utiliter re-
ceptus in rerum argumentis obtineat. Etenim quid
in administratione reipublicæ regulare, quid irre-
gu-

5
gulare sit ex ratione potius usuque populorum, si-
neque civitatum, quam ex opinionibus doctrinis-
scholarum dijudicandum esse censeo. Et incivile
puto eos, qui in rebus agendis versantur, quique
facultatem habent salutem constituendi publicam,
in otio disputantium conclusionibus ac placitis ad-
stringere, idque eo magis cum quid rectum sit,
quid aberret, non aliunde quam ex eorum volun-
tate unde jus oritur sit metiendum. Cumque ta-
lis respublica unitatem suam, quâ essentiam, qua
accidentia, ut quidam; qua subjectum commune,
quâ proprium, ut alii volunt; servet ac, totam ma-
jestatem cum singulis partibus summo jure teneat,
easque una voluntate dispenset, quid sit, quod ad
regularitatem ejus si ita loqui licet, desit, perspicere
non valeo. Maneat igitur, quas illi tres regu-
laris imperii formas ponere solent, iis quartam esse
addendam, quæ ex illarum duarum vel trium,
salva unitate imperii, diversa temperatione exsur-
gat, ut cum singulis aliquid commune; sed nonni-
hil tamen proprium trahat.

§. III.

*Regnum Sveciæ ab antiquo, regio imperio gu-
bernari solitum ostendit.*

Regnum Sveciæ ab initio reges tenuerunt, quos
ad fastigium illud dignitatis non ambitio, nec
po-

popularis favor vel aura, sed spectata inter bonos moderatio & virtus, in primis bellica evexit. Plurimum regimen aut univerforum raro vel nunquam admiserunt: sive quod multorum cupiditatibus explendis se impares judicarent sive, quod unum, quam plures, aptiorem rei gerendæ putarent, quod in antiquo more positum, postea in leges relatum cernimus:

Cap. 2. S.
B. L. L.

Sfwer alt Swerike Skall ett Konungslig Krona eller Konunger wara utan en. Sed cum multi reges nominantur, qui dispari gaudent potestate, dividendum nobis hoc videtur nomen, ut quales reges Sveciæ & olim fuerint, & nunc sint eo clarius possit intelligi.

§. IV.

Regiæ potestatis divisionem, quatuorque gradus affert.

OUicunque igitur populus regem sibi sumit, aut pleno jure constituit, omneque suum jus in eum & potestatem transfert; aut ejus potestatem circumscribit, idque certis conditionibus aut legibus facit, quæ dum recipiuntur, fundamentales appellari solent; aut præterea cautionem addit, easdem ni servaverit, pro rege non habendum, vel factum pro infecto reputandum; aut suam potestatem non transfert, sed communicat, futurique regis voluntatem ad suam voluntatem trahit; idque vel

9
ea lege facit: ut unum cum populo imperii subje-
ctum constituat, ejusque voluntatem non suam in
rebus imperii sequatur, & quamdiu in illa unione
persistat, tamdiu rex sit, quando discesserit, popu-
lum liberum futurum; vel alio modo. Hinc appa-
ret regiae potestatis imprimis quatuor dari gradus:
ex diversa constituentium voluntate velut fonte
promanantes, ac prout vel uni homini absolutam in
se & sua potestatem tribuant; vel lege aut conditione
limitent; vel imperium ipsi retineant, regem sal-
tem in communionem ejus admittant; ita, vel ab-
solutum, vel summum, vel commune imperium
nasci: adeo ut in prima classe ii, qui vere sunt & di-
cuntur monarchæ, sint censendi; in secunda & ter-
tia minus plene proprieve ita appellati; postremum
vero gradum reges coimperantes, i. e. conjunctim
cum populo regnantes, occupare. De primo ac
secundo genere, sintne summa nec ne? nulla dubi-
tatio incidere posse videtur, nam quod absolutum
est. idem quoque summum sit necesse est; quod
summum id non continuo absolutum; nec tamen
summum esse definit, quodcumque est legibus cir-
cumscriptam, modo obligatio cadat in nudum a-
ctus exercitium, non in facultatem. In tertio &
quarto gradu regium imperium nec summum esse
definit propterea, quod habendi modus imminutus
est per conditionem, cum eam præstare sit penes
promittentem, sicuti nemo dixerit dominia rerum
amite-

8
amitti, quas animo vel corpore retineas, etsi possis eas derelinquere. Unio autem illa regis & populi, qualis in quarto genere perspicitur sicut non imperii summitatem tollit, cum dominium plurium non minus est dominium, quam unius; ita nec unitatem; siquidem ex conjunctione illa voluntatum regis atque populi unus quasi fit ex multis; unus videlicet spiritus, qui corpus illud imperii ex distantibus constans partibus conjungit & animat, non secus ac in amicitia & in conjunctione illa conjugum, si reliqua se recte habent, una mens unaque caro efficitur. Id quidem ambabus manibus concedimus non monarchicum esse hujusmodi imperium, nec pure & simpliciter regium; sed vere tamen regium & esse & dici cum ex multis aliis, tum ex eo putamus imprimis, quod nihil usitatus est, quam conjuncta ex diversis nobiliori ex specie nomen, & dignitatem quoque recipere.

§. V.

Singulas ejus species in regno Svecia, sed diversis temporibus obtinuisse docet.

OMnino si animum attenderimus, ex quatuor dictis speciebus sive gradibus nullum esse, qui in regno Sveciæ non aliquando locum habuerit, reperiemus. Etenim quamdiu regnum fuit electivum, alter gradus obtinuit, imo & aliquo saltem modo

tertius. Sed introducta lege successoria, & per eam crescente regnandi libertate prior gradus invaluit, donec & eo repudiato quarti generis prærogativam felici fidere amplecteremur. De quibus tamen singulis, antequam ad rem præsentem veniatur, paucis dicatur.

§ VI.

Regiæ potestatis secundi, tertiique gradus rationes, & tempora explicat.

Quo tempore regnum Sveciæ primum colli cœperit, quos reges habere, quibusque eos conditionibus sibi præfecerit, difficile est in tanta vetustate definire cum istorum temporum monumenta, vel incerta sunt, vel sibi non similia. Id saltem non vero videtur consentaneum, bellicosam gentem nec ingenio carentem tam fuisse sui oblitam, ut uni in se omnia temere videatur permisisse. Inprimis cum vita libertas existimatio, cæteraque naturæ vel fortunæ bona apud omnes sanos in tanto prætio habeantur, ut ea pro se & suis quos caros habere, tuerique debent summa vi defendant; tantumque absit, ut magni cœtus eam curam poterint abjicere, ut propter hanc causam inprimis videantur coivisse. Enimvero fieri forte potuit, in ætate illa aurea si quæ unquam fuit, ubi candor & simplicitas regnabat, & plus apud majores nostros vitiorum ignoratio valebat, quam a-

libi cognitio virtutis; ut officio magis quam verbis, fidei quam pactis crederent: sed non diu durare iste status potuit, regibus per humani indolem ingenii suam potentiam; subditis suam libertatem justos ultra terminos prolatum ire cupientibus, unde diffidentiam suspiciones metus contentiones seditiones & denique bella civilia oriri necesse erat: quibus tamquam pestibus ne periret regnum, placuisse videtur fines potestati assignari, ex quibus quantum libertati competeret simul posset intelligi. Atque hæc origo legum ut alibi, sic in regno Sveciæ fundamentalium, hoc principium, hæc causa ponenda esse videtur. Nec enim hic quidquam certi affirmare audeo, cum probabilia tantum sequor. Quamquam sicut omnium rerum initia rudia esse solent, ita prima inter reges populumque Sveciæ pacta valde simplicia fuisse omnino est fatendum. Neque enim majores nostri tam diu dum in idolorum cultu hærebant quidquam certi a futuris regibus stipulari erant soliti; neque reges alia quam vaga incertaque formula se populo obligasse animadverto. Nimirum quoties novum regem more majorum augurari oporteret, toties eidem paululum infra regalem thronum sedenti poculum porrigebant vel cornu vino plenum quod ille cum libaret, continuo votum, de insigni quoquam facinore edendo nuncupare debebat idemque jurejurando confirmare; eo autem facto solium

con-

conscendebat, riteque creatus habebatur & ad tu-
 telam regni atque civium, prout tunc erant tem-
 pora, satis firmo vinculo obligatus. Eum sive
 morem sive legem turpiter quondam scdavit, cal-
 lidaque interpretatione profanavit rex Ingellus, He-
 roti filius Olaique pater Trætelligii, qui, dum sin-
 gularæ fere Sveciani orbis provinciæ singulos habe-
 bant regulos, ut æmulos everteret ipse autem so-
 lus regnaret; id sibi juris ab hoc votivo poculo
 datum finxit, ut posset quoque id facere non inju-
 ste. Blande igitur ad nova sui auspicia regni invi-
 tatos quot eorum potuit perducere, tot regalibus
 primum epulis acceptos, deinde vino somnoque
 sepultos, subjectis domui in qua dormiebant faci-
 bus ferali incendio combussit, legemque tulit
 quam adhuc tenemus, de qua ante diximus; ut
 universam super Sveciam unus solummodo rex u-
 naque corona regia esset. Sed fallere hoc erat,
 non regnum augere, talibusque astutiis adstrin-
 gitur, non solvitur perjurium. Vera enim ampli-
 tudo dignitate quæritur, utilitatis autem species a-
 nimum pepulit Ingeldi ut utile putaret, quod ho-
 nestum non erat, quo regnum quidem tantum a-
 best ut augetet, ut illud potius minueret & ex
 justo & legitimo imperio, quoad posset, latrocini-
 um faceret. Verum per Evangelii claritatem di-
 spulsa istius seculi caligine, cum hominibus nostris
 major in humanis etiam rebus lux afulgere incipe-

ret, cui prudentia & virtus & humanitas & uberior juris officiiqve cognitio succedere, facile perspiciebant lubrica illa promittendi formula regni statui paullo minus consultum esse. Proinde & eam abolendam, & alios libertatem inter & imperium terminos ponendos, eosque tam luculenter signandos esse decreverunt, ut si quis in eam impetum tentaret facere, manu id teneri posset, non ambigua disceptatione opus esset. Cui rei gerendæ, cum non unum tempus omnibus aptum sit negotiis, oportunitatem, ut videtur, elegerunt vacantis forte per regum mortes, throni: quo tempore cum liberi erant sui que juris facti plenum quoque jus habebant in medium consulendi, deque rebus communem ad salutem pertinentibus proprio arbitrato ordinandi. Quare cum liberum ipsis erat regium imperium retinere vellent nec ne; quando placuerat retinere, quis dubitet, potuerint ne quoque idem quacunqve lege aut conditione vellent, circumscribere. Hinc in religionem leges justitiam & judicia ut jurarent electi reges ante quam admitterentur ad imperium, decretum; hinc regnum indivisum atque integrum qua totum qua partes ut conservarent; idem cum consilio regni Senatorum regerent; tributa, inconsulto vel invito populo nova non indicerent; securitatem tutelamque adversus injuriam; internam & externam omnibus sine respectu personarum præ-

R. B. L. L.

Cap 4.

præstarent; jura ac privilegia universis ac singulis incolumia servarent, & cætera ejusdem generis. Inde populus ut regi sibi hac ratione obligato. bre. R. B. L. L. viqve intervallo coronando fidelitatem & obsequium promitteret, posteaqve jurisjurandi religione confirmaret, receptum; ejusqve rei in majorem fidem perpetuamque memoriam, ut scriptæ cautiones utrinqve darentur pariter & acciperentur. Hujusmodi pactis ex conventis firmam obligationem mutuaqve officia esse nata negare quis sustineat? nemo certe, nisi qui omne jus naturæ eversum eat omnemqve pactorum rationem sublatum. Quo si audaciæ quispiam procedat, nihilominus tamen & ipse fallatur, & veritas pro pactis stabit. Eorum autem ratio hæc semper est eritqve, ut fide ab uno violata nec alter dictis ultra stare teneatur. Singula enim promissorum capita alia aliis permodum conditionis innexa sunt & implicita, ut qui prius in præstando defecerit, suo simul facto alterum perfidia liberaverit, si id quod convenerit non fecerit; adeo ut frangente fidem rege populus liber ab imperio censeatur; rumpente populo, rex tutela solutus intelligatur. Sunt, qui cum negare non sustineant ex hoc pactorum genere validam utrinqve obligationem nasci; sic tamen distinguunt, ut dicant a rege saltem illam posse ad effectum perducii, aliam rationem esse populi. Regem enim suum, Dei vicarium, di-

divinaque manu traditam potestatem tenentem in ordinem redigere, sacrilegii instar putant. Recte omnino si de jure populi violatum sit nec ne, anceps disceptatio fuerit. Si res tam clara sit, ut teneri manu possit; non item. Enimvero cum natura omnes homines æquales fecit, neminemque alteri in peculium dedit, nec quicquam juris in eum contulit nisi in quantum ipse sua voluntate sese alterius potestati subjecerit: si subjectionem eam conditionibus limitari placuerit; eas utique servari simul jus naturæ præcipit: adeo, ut his neglectis, sublata subjectione & imperio, omnis illa facultas regia tollatur resque ad priorem statum redeat; servatis autem, regi tanta reverentia honor obsequium debeatur, quantum Dei in terris vicario præstari convenit. Ita regem qua regem cogere non possunt; qua æqualem possunt & obsequii divortium facere. Hunc putamus non alium majestatis characterem a Deo, regibus creatis imprimi, nunquam sane debilem quamdiu ea lege imperium teneant, qua acceperint. Qui aliter sentiunt non solum iniqui in homines, sed in Deum immortalem etiam impii sunt habendi; ab eo enim potestatem servandis hominibus institutam, in perniciem hominum vertunt, prorsus, quasi immanitate & perfidia Deum agere liceret. Fateor prudenter fieri, quando pactis fundamentalibus adjicitur legis commissoriae aut alia quæpiam ejusdem ge-

generis cautio; qua rex fidem fallens, suo non populi iudicio suaque voluntate damnatus privatusque potestate intelligatur. Sed si cautio ista omissa fuerit, non propterea populus jure suo cadet. Condicio enim illa pacto subjectionis & imperii tacite inesse videtur, ut etiam si expressa non fuerit, nihilominus tamen valeat. Atque ita fere apud nostros homines hæc res semper intellecta fuit. Ex hoc capite Westrogothi Ragvaldum cerebrosum tanquam hostem non regem interfecerunt: Sveci vero multos: in prijs Birgerum Magni filium, Magnum Smekium, Albertumque; Ericum item Pomeranum, Christiernum I. m. Johannemque II. m.; Christiernum quoque etidem II. m., Ericumque XIV. m., & Sigismundum reges vel deseruerunt vel ejecerunt vel abdicarunt; omnibus certe subjectionem & obsequium renunciarunt. Quid? quod ejusmodi cautionum etiam si expressam formulam non tenerent, adhibebant tamen aliquid simile quod eandem vim habebat. Quoties enim novo regi subjectionem promittebant, semper cautelam illam adhibebant in quantum fieri posset salvo utriusque jure: *Utlom rätt häids nom hans och wåröm* Quæ verba quid velint, quid spectent quis non videt? nimirum ita se morem regi gesturos si nihil contra religionem leges libertatem reliqua, imperasset; si secus faceret, jure suo usus nec ipsi parituros. Quorsum hæc? nisi ut intelligas, tertium gradum regii imperii quem populi-

R B: L.
L. CAP. 5.

fuimus plures licet species pro constituentium voluntate admittat, nostræ tamen genti omnino nec incognitum nec aliquando receptum non fuisse.

§. VII.

Absoluti imperii initia, progressus, exitum eventumque exhibet.

CUM in hoc statu regnum Sveciæ per multa secula durasset atq; ut ingenia regnantium erant se vel bene vel male habuisset, demum infausto velut fidere exortus Christiernus II. tyrannus idem dictus, qui proculcatis omnibus divinis humanisque juribus cædibus & sceleribus cuncta complevit, vertissetque ad extremum omnia nisi divina clementia statorem oportune misisset Gustavum de Wasa comitem regemque hujus nominis primum. Hic omnis ætatis & memoriæ laudatissimus princeps quantum boni Sveciæ regno fecerit, nemo hominum effari nec mea tenuitas animo completi valet. Parum enim erat, quod vitam libertatem reliqua, quæ bona vocari solent ad civilemque spectant vitam incolumia civibus præstaret, nisi animis eorum viam ad cœlestem quoque aperiret. Ille religionem continuis erroribus inquinatam repurgavit, libertatem & jura gentis vindicavit, hierarchiam exterminavit, possessiones vi vel clam vel precario e publico distractas revocavit, in sum-

Oriffens
Nâ s Bt
Kriswelse
dat.
Strengz
nes den 6.
Jun: 1523.

summa: omnia fecit quæ ad boni regis officium pertinere unquam videantur. Itaque illius quidem memoriam nulla delebit oblivio; sed revirescet in animis nostris gloria tanti regis & in singulos dies nova incrementa capiet. Huic tam bono regi, ut aliquam gratiam majores nostri haberent, referre autem nunquam poterant, primum ipsi plenam potestatem tribuerunt; *Ut han borde ester lagen fullmächtig vara / at råda och styra Borgom och Landom &c;* deinde & successionem regni in ejus familiam contulerunt. Hinc vero regis potestatis primi gradus initia initia sunt petenda. Etiam si enim non plus est juris in successione quam prima electio contulerit, tamen & major dignitas conciliari & major fides adhiberi solet iis qui posteris regnum relicturi sunt, quam iis, quorum cum ipsis omne jus familiæ expirabit. Plenæ autem potestatis concessio: *Ut han såsom en fullmächtig Konung skulle råda &c.*, quæ huic regi contigit ante eum nemini, jus hoc tempore regium amplificatum esse atque auctum luculenter docet. Sed in quo & quantum illa amplificatio intelligenda sit, non æque est facile definire. Comparetur jusjurandum hujus regis cum priorum formulis temporum, reperies aut nihil aut parum esse mutatum. Sed si utriusque temporis acta contuleris, magna dissimilitudo existet. Num vero perjurio se obstrinxerit rex Gustavus, aut legi huic fundamentali fraudem fecerit? mini-

Wadstena Herrens möte. år 1524. in Ob. S. 3. Ut förenig i Westersåhs d. 13. Januarii 1544.

me vero; sed jure concessio utebatur, & mentem legis sequebatur, & id quod publice utile videbatur, invitis licet verbis pro summa lege habebat.

Domare
Regl. 13.

13. bästa år then yppersta lagen, och therföre thet som finnes then menige man till nytto vara/ det bör hållas för lag/ ändoch at skrifwen lag efter orden synes an- norlunda lida. Quod ni ita esset, ut plenitudo imperii ei concessa publicas leges ad salutem populi accomodandi jus dedisset, quomodo quæso fremente pontifice, excommunicato decessore, invitis episcopis, indignantibus senatoribus, plebe quoque in partes distracta, ea moliri, ea exsequi sustinisset? quæ tamen egisse eum videmus & gaudemus, & in omne ævum mirabimur. Ita ille religionem cultumque Dei ecclesiæque directionem atque iura, non ad alendam avaritiam fovendum ve factum episcoporum aut clericorum nec ad faginandum pigrorum monachorum ventres, sed divini ad verbi publicæque utilitatis regulam componenda esse censuit; Ita auctoritatem senatorum, quatenus relictis rei privatæ studiis ad bonum publicum spectarent, conservandam stabiliendamque; si contra, frangendam esse contumaciam. Ita, patrimonium regni maximam partem ab episcopis clero claustrisque hæcenus iniuste detentum ad coronam esse revocandum, ad publicosque sumtus adhibendum. Eodemque modo de tributis, de ve-

sti-

Etigalibus in comitiis cum populo agendum; non
 ut ante in provinciis, ab episcopis, legumviris no-
 bilibus plebeque decernendum. Jura & privilegia
 universis ac singulis, quæ moderata erant, regno
 non damnosa facta tecta conservanda; quæ nimia;
 tollenda aut ex æquo & bono temperanda. Quibus
 ille interpretationibus & restrictionibus non capitu-
 lationis vim eludit, sed sic vel maxime servavit.
 At rex Ericus Gustavi regis filius, aliam vitæ vi-
 am secutus, cum amplitudinem potestatis a patre
 acceptam non in salutem civium sed propriam li-
 bidinem verteret, ingratisque licet omnium bono-
 rum per vim & metum ad summum perducere
 fastigium laboraret ac non modo vi aperta, sed &
 specioso iuris titulo in vitam fortunas bona inno-
 centium hominum grassaretur, cum multa impo-
 tenter & crudeliter egisset, a principibus fratribus
 consentiente senatu populoque solio regni deturba-
 tus, in turpi & lqualido carcere flagitiosam vitam
 finivit. Hunc secutus rex Johannes frater cum fi-
 lio rege Sigismundo mitius quidem agebant, sed
 tamen arcum imperii altius etiam quam pater eo-
 rum intendebant, regni que imperium qua civile
 qua ecclesiasticum mutare in multis contendebant;
 verum irrito conatu cum fata regnum protegerent.
 Sub tertio filio Carolo nono rege, eodem fere quo
 sub patre pede, regnum Sveciæ stetit. Sed Gu-
 stavus Magnus immortalis dignus memoria avitæ

laudi fastigium velut imponebat, dum novam regiminis formam adornabat; multas salutare leges ferebat, variaque vitia ecclesiastico in regimine tollere laborabat, ejusque rei gratia generale consistorium instituere cogitabat; quod tamen mortalitatis lege prævento exsequi non dabatur. Cujus divini herois filia Christina Augusta, paullulum de severitate disciplinæ remittens, benignitate & clementia sibi omnium animos devinciebat. Illius ex amita frater Carolus Gustavus, rex bello & pace inclytus maximam partem in castris agens domi, parum vel nihil mutavit. Sic demum ad læta tempora delabimur quibus regia potestas ad id fastigii pervenit, quo altius surgere non potuit. Factum id tenente sceptrum incomparabili rege divo Carolo XI:mo, Etenim hic immortalis princeps quando tanquam bonus pastor populi, & verus pater patriæ ad pacem & ad bellum in perpetuum ordinare rempublicam cogitabat, remque militarem ad diuturnitatem constituere laborabat, eaque res magnos sumtus requirebat annuos ad hoc reditus designari oportere judicabat. Ad quam rem perficiendam cum publicis ex legibus prout ad eum diem intellectæ erant impedimenta cernebat magna atque insuperabilia, quod & eum ad certam regiminis formam alligabant, & ad senatorum pariter ac comitiorum auctoritatem adstringebant, nec legis ferendæ potestatem sine consensu

sensu populi permittebant, commodum accidit, ut
 regni ordines in tribus comitiorum temporibus an-
 no primum superioris seculi octogesimo, deinde
 & secundo & nono supra octogesium huic re-
 giæ dividia subvenirent, easdemque leges publi-
 cas ita declararent vel mutarent: ut rex tanquam
 supremus suus a Deo constitutus magistratus re-
 gnium suum hæreditarium libera manu, proprio
 arbitrato, nulli nec formæ regiminis nec autho-
 ritati senatus vel comitiorum nec consensui popu-
 li alligatus gubernaret, nullique propterea præter-
 quam Deo ad rationem reddendam obstrictus es-
 set: adeo ut quicumque rebus a rege gestis vel ge-
 rendis detrudere auderet, aut in eas censuram ini-
 que exerceret, pro ruptore juratæ fidei patriæque
 proditore haberi deberet. Sic gloriosæ rex memo-
 ria, ^{licet} cum bona populi voluntate, solutis vinculis
 plenam regnandi libertatem impetrasset, nova ta-
 men potestate moderate utebatur; omniaque sua
 consilia dicta facta cogitata ad Dei gloriam & bo-
 num commune dirigebat. Ita solus imperium ge-
 rere cœpit senatorum quidem regni que ordinum
 non spreto, sed tamen nec numerato suffragio; sic
 leges utiles ac salutares reipublicæ ferre, veteres
 qua inutiles abrogare; sic feuda alienata revoca-
 re publicasque possessiones ad coronam iterum re-
 ducere: quibus quidem injuriam nemini fecit, sed
 ærarium regni jure suo locupletavit, utque esset
 unde

Kong. M.

Approba-

tion den

10. Dec.

1680.

Kong. M.

Råds och

Stånd.

Förelaring

den 16.

Nov. 1682.

Kong. M.

Råds och

Stånd.

Förklar.

den 22.

Nov. 1682.

Kong. M.

Approb.

den 9. De.

1682.

Cassat.

Act. den

14. Mart.

1689.

Kong. M.

Approb:

d. 15. M.

1689.

unde statum publicum tueretur stipendiaque magistratibus ministrisque solverentur, effecit; magnam vero partem ad alendum perpetuum militem adhibuit, quo paratiorem eum haberet cum necessitas urgeret aut usus patriæ exigeret. His veluti gradibus ad summum culmen regia potestas surrexit. Plane quoties illorum temporum formam faciemque mente contemplari soleo, quibus Gustavus ille primus Carolusque XI. habenas regni temperabant, in iis equidem videor mihi videre aliquid tale, quale Augusto & Tiberio regnantibus populo Romano contigerat, rebus nostris accidisse. Etenim Romani in Augustum omne imperium & potestatem suam lege regia contulerunt; idem, ut modo dixi, majores nostri Gustavo I. fecerunt. Plenitudine illa potestatis non ultra utebatur Augustus quam ratio belli & pacis ac salus populi requirebat; in reliquis multa ille populo multa senatui reliquit; & in ipso principatu imaginem libertatis conservavit. Gustavus eodem modo mutatis saltem iis quæ salvo statu regni tolerari non poterant, de cætero universis atque singulis omnia antiqua jura servavit. Sed Tiberius simulachrum illud libertatis ab Augusto relictum senatui populoque ademit, ne vis principatus, ut dicere solebat, resolveretur; cujus eam conditionem esse, ut non aliter ratio constet, quam si uni reddatur. Eandem rationem Sveciæ ordines imitando

do comprobantur dum regi Carolo infinitam potestatem decreverunt, ut ex memoratis ante locis cuilibet constare potest. Quamquam de cætero inter hosce principes non alia comparatio institui potest quam ea, quæ inter omnium mortalium optimum & pessimum, locum queat invenire. Nam sicut hic virtutibus, ita ille vitiis inclaruit; alter patriam ornare omniqve modo augere, bellicæ & pacis subsidiis in perpetuum fundare apud animum suum constituerat: alter suam delere, & funditus perdere, & e rerum natura exterminare proposuerat. Ille pietate, humanitate, fide, clementia, omniqve regia virtute, quamdiu inter mortales erat, cum omnium bonorum voluntates sibi conciliabat, tum morituro sibi in superstitum animis immortalem laudem parabat. Hunc propter crudelitatem & flagitia vivum omnes, propinqui etiam deserebant, mortuum sepulturæ honore privabant. Sed hæc hæctenus, Undecimum autem Carolum regem diu beatissimum ea tempora exceperunt, ut si ex eventu, non consilio, de rebus judicari oporteat, diceres: Senatam populumqve regni Sveciæ non pro cætera sua egisse prudentia dum tantam in unius hominis voluntatem, vim ac potestatem conferebant. Non quod ille divinus vir & heros unquam aliquid contra commune bonum designasset, nec quod successorem degenerem regno reliquisset, sed quod fortuna regni Sve-

Sveciæ jam velut peracto suo circulo, fessa quodammodo quietem sumere volebat futurosque rerum successus, ad tempus saltem agentium consilio permittere. Sub hoc tempus in theatrum mundi prodibat arctus ille Hercules, illud non septentrionis modo sed totius terræ orbis miraculum Carolus XII, regnumque capebat, idque tanta animi magnitudine, fortitudine, constantia gerebat, ut a tribus licet invictis gentibus conjunctis viribus circumventus, & lacessitus non singulis non universis cederet, nec tergum verteret, sed cum una post alteram re feliciter confecta, ad regni statum tutiore loco locandum omnem virium vim & consiliorum vigorem converteret. Verum emenso castrensium vitæ spatio fere dimidio, cum rebus in deterius labentibus consilia etiam ut fieri solet perturbarentur, multa circa leges, judicia, magistratus, tributa, monetam, reliqua, mutavit vel admisit, quæ absque hoc fuisset tam bonus & amabilis princeps intacta certe reliquisset. Itaque omnis ea in regem patrem collata, sed non per omnia usurpata, potestas, in filio rege consummata plenum effectum accepit.

§. VIII.

Communis imperii initia, causas, modum, rationes proponit.

CÆterum per luctuosissimam mortem hujus invictissimi regis soluto illo vinculo, quo Gustavianæ

vianæ familiæ per legem successoriam nostra gens devincta erat; cum antiquam libertatem ordinandi rem publicam postliminio velut recepisset, deque forma imperii ac modo uniusne an plurium aut universorum vellent imperio regi, consultandi; Prima ut videtur deliberatio fuit, utram præcæteris admittere utile magis videretur? Sed cum una atque altera & ignota erat & auctoritate vetustatis carebat, placebat tertia: ut more majorum regum nomen retinerent. Sequebatur altera: quantum *Besl. den* futuro in se regi juris ac potestatis conferrent? *21. Febr.* Displicebat absoluta, ut odiosa & liberis periculosa hominibus, cujus & incommoda tam multis argumentis perspexerant; quam propterea rejiciebant & exterminabant, idque magna voce faciebant, & quemcumque ejus cupidum capite, bonis fortunis multandum esse pronunciabant. Sed & alteram istam limitatam legibus nec probabant; quod ab ea ad absolutam facilis esset transitus. Placuit igitur alium excogitare modum, quo futurum regem suum secum ita unirent & jungerent, ut salvo suo statu non posset ab illorum partibus discedere. Jam enim longo rerum usu edocti perspiciebant in rebus humanis nihil quidem excepta pietate reperiri, quod tam valeat ad conjunctionem animorum & ad fidem, quam utilitatis ex æquo communionem. De unionis autem modo sic placuisse videtur, ut qui rex electus foret,

ret, si in regno confirmari vellet in unum corpus cum Ordinibus tam arcte se uniret, ut una voluntas efficeretur: quæ si forte contra communem spem & vota casu aliquo collisa, non constaret aut tecum ipsa diffideret, ut imperii unione salva cederet regis, populi vox valeret: & ne inanis cautio foret, si rex factus fortasse legi nollet stare, cui, ante quam fieret, se subjecerat cum inferiori in superiorum neque ullam jurisdictionem, nec aliud jus cogendi naturæ lex suppeditat; ut pignoris loco, vinculo legis commissoriæ constringeretur hocce fœdus. In specie; ut leges ferendi potestatem, tamquam reservatum populi, intactam atque integram penes regni ordines relinqueret. (2) ut regnum indivisum conservaret nec ulla ex parte alienaret regiamque potestatem præscriptos ultra limites extendere non tentaret: (3) ut unitatem receptæ veræ in regno Sveciæ religionis omni conatu tueretur & defenderet. (4) ut quemadmodum nullo suo jure, sed libera ordinum voluntate, ad regnum perveniret, ita proli suæ masculæ cum regia conjugæ per divinam gratiam suscipiendæ, neminiq; alii id relinqueret. (5) ut ante satisfactionem editam, iuramentum præstitum, coronationem factam, imperium non capefferet. (6) ut in singulis majestatis partibus exsequendis expressam formam regiminis, (7) in materia vero comitiorum ordinationem de comitiis, postea consignandas vel augendas sequeretur

tur atque observaret; (8) ut si secus faceret, si contra quid committeret, aut jure regni caderet, aut factum pro infecto & irrito habendum esse consentiret. Hic ne mihi quis vitio vertat, quod in materia tam delicata & sublimi ita tere loquar, quasi consiliorum particeps & membrum comitiorum fuerim: ingenue fateor me hic nihil certi definire, nec enim posse, sed ex iis quæ acta sunt, quæque in omnium manibus versantur, de modo, quo agi potuerint, conjecturam facere. Quare si quid posuerim aut scripserim quod subjectioni, regię majestati, quod reverentię ordinibus debitę, non respondeat, id hercule invitus feci; quod omnes eos, qui hæc legerint aut viderint, oro & obtestor ne voluntati meę, sed tenuitati & ætati tribuant: idque non de iis modo, quæ hæcenus scripta sunt, sed & quæ deinceps dicentur, expresse cautum volo. Hisce cautionibus vel legibus cum suę libertati, quantum humana fert conditio, abunde provisum regni ordines putarent, restabat; ut electionem facerent personęque electę dictas condiciones præsentarent, expectarentque, an vellet eas recipere. In quo tam promptam & clementem utriusque regię majestatis, unius post alteram brevi intervallo, voluntatem invenerunt, ut non expectata petendorum expositione vota ordinum præverterent omniaque inirent, promitterent & jurarent, quæ inire promittere, jurare, rogabantur, e-

orumque in perpetuam rei memoriam luculentas cautiones ederent. Hæ sunt leges illæ fundamentales in quibus, imperium & obsequium præsentis status vertitur; quæ si in unum contrahantur, una illud vinculum, de quo ante dixi, conficiunt: si sigillatim considerentur totidem nodos efficiunt, qui idem vinculum connectunt. Hæc sunt pacta inter regem & ordines, conventa, quibus in unum inseparabile corpus coaluerunt, sic ut ille capitibus hi membrorum rationem tueantur & observent.

§ IX.

Legislatoria potestatis communionem inter regem & ordines, evincit.

OMne igitur quod legum nomine fundamentaliū veniat, id octo partium oritur ex aliqua: ¹ aut enim in legum ferendarum potestate ² cernitur; ³ aut in regni integritate, ⁴ aut religione, ⁵ aut lege successoria, tuenda defendenda conservanda, vertitur; ⁶ aut in tribus suscipiendæ regis potestatis solennibus, satisfactione, coronatione, jurejurando; ⁷ perspicitur; ⁸ aut in forma regiminis, ⁹ aut Ordinatione comitiorum, ¹⁰ aut lege commissoria reliquarum velut propugnaculo & vinculo, spectatur: ex quibus omnibus constat & efficitur id, quod in regno Sveciæ fundamentale dici mereatur. Cum vero hoc scripturæ genus non permittit ut de singulis hu-
jus

jus unionis capitibus sigillatim nunc exponam, sequitur, ut ea tantum, quæ ad quotidianam regni Sveciæ administrationem faciunt, persequar, & quemadmodum unum hoc imperiale corpus una voluntate omnes imperii regii partes ad bonum publicum conjunctim exsequi debeat, ex formæ præscripto regiminis regiæque satisfactionis explicare sic aggrediar. Ac primum de legibus videamus. De quibus principio tenendum, earum facultatem latissime patere ad omniaque ea, quæ in regno Sveciæ geruntur vel publice vel privatim, se extendere, adeo ut qui hanc potestatem pleno jure teneat, habeat, possideat, is totam majestatem habere intelligatur. Ita religionem, judicia, pœnas, moderari, magistratus & ministros constituere, œconomiam publicam quæ militarem, quæ civilem ordinare, ærarium augere, tributa, vectigalia indicere, commercia, opificia promovere, monetam instituere, conservare, honores præmia dignitates conferre, bellum ac pacem componere, fœdera inire, legatos mittere, & quæ sunt reliqua hæc omnia potest, qui legislatoria facultate gaudet. Rursus, qui id non habent juris, ut leges possint condere, ii ad nutum legum aut eorum, qui leges in potestate habent, omnia agere tenentur. Quando vero hæc facultas conditionibus est adstricta, eas utique simul servare debent, qui illam velint exequi, aut totam rem relinquere. Quas cum

com-

complures secundi tertiiqve gradus reges inprimis Dani atqve Germani implere recusabant, etsi id facere imperii ante ~~hæc~~ susceptionem accurate & promiserant & jurarant, nim: At Sweriges lag the som allmogin med god wilja och samtyckio widertagit hafwer / hålda och styrckia och wårja: sårlika' at engin ny lag skulle gifwas Allmoganom / utan jaa och god wilja thera fångnom / sive qvod regesqva reges, non pactis obligari crederent, sive, ut pueros talis, sic viros jurejurando esse decipiendos putarent, sive qvod pacta inter se & populum inita, ut æquales, mutato statu vim omnem perdere, sibiqve tunc ut superioribus imperium & obseqvium infinium deberi, censerent; populus autem præstationem conditionum acriter urgebat, neuterqve alteri cedere volebat, tandem alius post alium & imperio & regno exuebatur. At in prima absoluti epocha' imperii in regem Gustavum I:m, facta plenæ potestatis translatio: at han borde efter lagen fullmâchtig wata at styra och råda bergom och landem ic: iam dictæ qvoqve cautionis tacitam remissionem continere videtur; qvippe cum illa sine eo non quiret omnino expediri, qvam deinde pro rege Carolo XI:mo expresse & penitus abrogarunt, gravissimisqve ab eo repræsentatis rationibus moti super eâ re sic se declararunt: at the nogsamnt wiste at Kongl. Maj:tt såsom deras rätte / Christelige och ordentelige Öfwerhet / tilstode at giodra Lag / Stådgår /

Cap. 4. §
7. R. B
L. L.

Wadstes
na herres
môte 1524
S. 3.

Kong. M.
Råds och
Stånd
förklar: d.

Reg

Reglementer och Förordningar i Riket; och at the höllo 16. Nov.
 för aldeles orijmligit / det Kongl. Maj:tt skulle vara och Kong.
 förbunden Ständerne at höra / enär Kongl. Maj:tt vil. M. Ap-
 le göra några stadgar / Placater, Reglementer och prob. d. 9.
 Förordningar &c: ex quo quid & de legislatione Dec. 1682.
 iustius temporis & de reliquis majestatis juribus senti-
 endum sit, in promptu est intelligere. Quando
 vero ad plures facultas condendi leges pertinet,
 inter eos, ad quos pertinet, comunionem imperii in-
 duci necesse est. Sic hoc tempore resse habet sive pu-
 blicas spectes leges, sive privatas, sacras vel profanas
 a regia majestate populoqve feruntur & ferri oportet.
 De modo autem, quo ferri debeant, si quæras, dicen-
 dum sic videtur: actum quidem legislationis populo
 competere; regem verò leges a populo latas pro suis
 etiam agnoscere, idque partim antecedenter, ut
 dici solet, facere partim consequenter. Alterum
 indicant aurea illa verba: Såsom jag stadsf är be-
 någen til Swea Rikes goda styrelse / samt min och Kong M.
 Ständernes råth bibehållande / at alltid inståmma med Förf. den
 samtelige Riksens Ständer / såsom machtåtgående nu och 22. Martii
 framdeles / at göra sådana beslut / Stadgar och För- 1720. §. 6.
 ordningar om sig och Riket / som de pröfwa tienlige til
 det allmänna bästa och deras fall och trygghet / altså
 försäkrar jag / paucis interjectis, at styra och regera
 efter Riksens Stadgar och Beslut och i synnerhet efter
 den Regerings form, hwilken samtelige Riksens Stån-
 der förledit åhr författat hafwa / eller nu och framde-
 les

les til deras säkerhet och wälgång pröfwa nödigt at fr-
 bättra och stadga / Item qwe alia ejusdem tere indo-
 lis: Ingen ny Lag må stiftas och Ständerne påtän-
 gas / emot deras ja / samtycke och wedertagande / ej
 heller någon gammal Lag / den med god wilja thera
 fängnan är / förwandlas / ändras / eller afskaffas: men
 skulle Kongl. Maj tt til Rikets oumgångeliga wälfärd /
 behöfwa emellan Riksdagarne några Stadgar / Regle-
 menter och Förordningar med Rikens Råds råde at
 giöra / så böra de straxt wid Ständernes nästa sam-
 mankomst öfwersees och ordenteligen antagas / der de
 af någon allmän och ständig Lag skola åga kraft och
 wårdekan Alterum sequentia confirmant: Och chur
 ruwål samtelige Rikens Ständer åga macht nu och
 framdeles / at giöra sådana Beslut / Stadgar och För-
 ordningar om sig och Riket som de pröfwa ticnlige til
 det allmänna bästa / samt deras säll och trygghet; Så
 åger doch Konunger ej allenast låta under sit höga namn
 utgå / det som Ständerne Konungen til underskrift för-
 redraga / utan och alt det de beslutit / stadgat och för-
 ordnat / sedermera befordra och handhafwa. Ne vero
 ullum periculum metuendum foret, ab eo / quod
 rex fortasse adito imperio acceptoqwe obseqvio,
 cum status utrinque sic mutatus esset populusque
 ex æquali subditus factus, posset vel non velle
 pactis ante mutationem illam conventis teneri,
 quod ante eum multi reges, ut ante dictum, fece-
 rant; vel legislatoriam potestatem vi vel clam ad

Gener.
 Rorr. D.
 2. Maj
 1720. S. 4.

Riksdage
 Ord. den
 17. Oct
 1723. S. 20.

se a populo trahere, absolutumqve illud exitiabile imperium in regnum iterum revehere tentare: en tibi præsentissimum legis commissoriæ præsidium ipsa regis sacratissima & manu & voce, invocato Deo, isti metui oppositum, quo in alterum casum; populus obsequio liberatus, in alterum; rex imperio exutus declaratur, in quoquidem altissime queat libertas regni acquiescere. Och på det samtelige Rikssens Ständer / så mycket mehra måge vara försäkrade om min uprichtiga tanka och ömhet för det almenna bästa; Så försäkrar jag / det Ständerna aldeles skola vara frie ifrån deras huld och trohets Sed / i fall jag å min sida skulle finnas hafwa öfvertrådt den Sed och försäkring jag Rikssens Ständer härmedelst giör / eller hwad Ständerne widare pröfwa nödigt til deras Religions, wälfärds och säkerhets bibehållande at fastställa. Item: Förden skull och på dett ett sådant skadeligt Enwålde nu och i tilkommande tijder aldeles må förquäfwias och till intet giöras; förklarar jag åfwen som Rikssens Ständer det giordt hafwa; den böra vara Kongl. Thronen förlustig / samt anses som en Rikssens fiende hwilken antingen genom uppenbart wåld eller förborgade stämplingar kunde wilja sig til enwåldig uphåfwa. Hic ne malafertis ansa detur hominibus nostri imperii statum in puncto legislationis cavillandi, ut si dicere velint: ex eo, quod legum potestas penes populum; regi verò amplius non est juris, quam acta populi agnoscere, eademqve subscribere & ex-

Rong. M.
Försäkr.
den 22.
Mart.
1720.

Ibid. S. 7.

sequi, simul effici atque sequi, totam illam facultatem ad regem nulla ex parte pertinere; horum errori occurrendum est. Ac primum de iis quæro, cum regis populique voluntas non separata sed una est & eadem, cumque rex, & se in legum puncto ferendarum auctoritatem populi secuturum in antecessum obligaverit, & postquam editæ fuerint, subsignaturum eas ac ad vim & effectum perducturum receperit, quid est cur non potius regi populoque conjunctim eas partes tribuant? quam soli, excluso rege, populo? an quod unionis compagem labefactatam cupiant, quæ stare non potest, cum uni quod aufertur, alteri tribuitur; an, quod magis putem, nimiam intelligentiam ostentare gestiant, pariterque ingenii parvitatem prodant. Itaque & totum hoc genus e medio pellendum deindeque firmiter tenendum: ex conjunctione illa regis populique unum corpus conflatum, cujus ille capitis, hic membrorum instar habeat. Non posse igitur magis, eorum, quæ populus admiserit, regem exsortem haberi; quam eorum, quæ membra fecerint; caput. Sapienter autem regni ordines: *Wij hafwe uti alt detta med trogen omwårdnad / redelig ömhet / och nütålskande åtancka / låtit wara vårt endaste ändemål / at Kongl. Maj:tt wid des Höghet måtte blifwa oförkränkt / Rikens Råd uti tilbörliq myndighet undersödde / och Ständerne wid deras rått och frihet bidhåldne / på det bud och lydno orden-*

Reges.
Form.
1720.
princ,

religiosen måge swara emot hwart annat / och hustrudet
 med ledamöterna til en ostiliaktig kropp förknippas och
 förenas. Accedit, quod si regijus est in ferendis
 legibus cum populo unum faciendi & conspiran-
 di, sicuti est, non potest ullo quidem jure dici e-
 jusdem potestatis exfors. Verum autem prius,
 ergo & posterius. Nec audiendi sunt, si qui cu-
 riosius magis, quam utiliter, ita argutari aveant: Re-
 gem invitum de tanto jure cessisse, & tempori
 saltem paruisse, aliterque si alia via regnum ingre-
 di licuisset, facturum omnino fuisse. Hi responsi
 loco referant, quod talia non modo dicere sed &
 sentire, sacrilegium est committere. Equidem re-
 gi clementissimo nihil prius, nihil antiquius est, quam
 salutem regni tueri, promovere felicitatem.

Så försäkrar jag härmed allmänneligen och uppenbarli- Kongl.
 gen / at wilja bruka den Kongl. macht / som mig up- Försäkr.
 drages / efter yttersta förmågo til at befordra Rikets 1720. S 6.
 allmänna samt hwar mans bejønnerliga wälgång / tän-
 kandes at grunda min myndighet med mildhet och rätt-
 wisa uti undersätarenes hiertan &c. Hæc meta est hic
 scopus, ad quem omnia sacratissimæ illius personæ
 vota collimant & tendunt. Ad hunc autem obti-
 nendum, cum optimam viam eamque tutissimam
 iniri ratio, velit, melior vero tutiorque cogitari nul-
 la possit, quam si ipsis regni membris ad quæ,
 prout bene aut male consultum fuerit vel bonorum
 vel malorum maxima pars redundare debeat, libe-

ram mediorem eo ducentium electionem permitteret; Itaque & id fecit, & in hac sicut in omni reliqua imperii parte, & pium & sapientem, & moderatum & clementem, & gratiosum & liberalem regem, patremque patriæ legit.

§. X.

De religione, judiciis, magistratibus; de tributis, arario moneta; nobilitate, honoribus, dignitatibus; de bello, pace, fœderibus decreta facere ad regem & ordines, conjunctim pertinere ostendit.

INter specialia majestatis jura primo loco nominanda venit unitas veræ religionis, in qua omnis felicitis ac diuturni imperii unicum fundamentum est ponendum. Enighet i Religion och den rätta Gudstiensten / är den första och kraftigaste grundwalen / til ett löstligt / samdrächtigt och warachtigt Regerement. Hanc omnes rerum humanarum principes rectoresque populorum non solum quâ homines, sed multo etiam magis quia reges sunt, conservare, fovere, propagare debent, eo quod salutem populi procurare tenentur, cujus hæc civilis particulam tantum facit. Huic igitur ab omni ævo post recepta sacra Christiana præcipuus inter leges fundamentales locus est tributus, eamque ut quicumque regno idoneus esse velit, & ore & vita exprimeret. In ea rex noster clementissimus, veritate
ejus

R. Form
1720. §. 1.

cap. 4. §.
1. R. B.
L. L.

ejus penitus inspecta atq; cognita & vivere & mori
 promisit, prolemque suam masculam, regni præ-
 sumptos hæredes, si quos Deus largitus fuerit; edu-
 cari & institui curare. Cum vero phrasis hæc am-
 bigua sit; unoquoque suam religionem veram
 putante ne sic parum actum credas, teneto formu-
 lam: ut quæcunque religio, verbo Dei in sacra
 veteris noviqve testamenti scriptura revelato; tri-
 busque in symbolis cardinalibus Apostolico Nicæno
 Athanasiano Augustanaq; confessione invariata bre-
 viter comprehenso; in concilioque Upsaliensi anno *Syrædio*
 tertio supra nonagesimum seculi decimiqvinti, *Ord. 1686.*
 communiter recepto, libroque concordiaë uberius *cap. 1. §. 1.*
 declarato conformis fuerit, eam pro vera in regno
 Sveciæ religione habendam scias. Hanc ab omni
 labe puram, ab omni errore intaminatam con-
 servare; pro ea defendenda, si necesse fuerit, vitam
 spiritumque ponere; omnia, quæ aut cursum ejus
 intervertere queant, ut; atheismum hæreses, schis-
 mata; alienæ religionis exercitia, libros, Academias
 inhibere; aut uberius incrementum promovere
 possint ut; Ecclesias, Scholas Academias, Episco-
 pos & Clericos, Professores & Lectores tueri,
 fovere, sustentare; in doctrinam & vitam cum do-
 centium tum discipulorum, doctorum atqve audi-
 torum inquirere, vitia reformare, labores dirige- *Ronal.*
 re, in hisque omnibus decreta populi in comitiis, *Sörskift.*
 edita religionis, constitutiones ecclesiasticas, scho- *1720. §. 1.*
 lasticas Academicas, aut, hæctenus, editas, aut e- *2. 3.*
 den-

dendas in posterum sequi; hæc omnia ad officium regis pertinere sunt censenda. Ac præterea ne ulla negligentia in officio ansa detur, ut episcopi cum consistoriis, Academiæ præfecti cum professoribus, in singula comitia coram regni ordinibus actorum rationem reddant, diligentia documenta edant: ex quibus omnibus, quam arcta hujus juris inter regem populumque connexio sit, haud difficile est intellectu.

2. Religionem justitia excipit, alterum felicitatis firmamentum; quæ ut suum quisque teneat, efficit; ut quod debeat, ex fide solvatur. Cujus tantam esse vim Cicero scripsit, ut ne ii quidem qui maleficio & scelere pascuntur, sine ulla particula justitiæ possint vivere: is enim qui archipirata dicitur nisi æquabiliter prædam dispertiat, deferetur, inquit, a suis; in justis autem communitatibus tantus ejus usus tanta est necessitas, ut facilius aqua & igne carere, quam justitia possint.

Kongl. Maj:tt tillhörer Lag rätt och sanning at styrcka / ållsta och giömma / men wrångwisa och orätt förbiuda / affkassa och undertryckia / ingen förderfwa til lif och åh-
ra lem och wälfärd / utan han wore i gligen förwun-
nen och dömdes / esheller något godz löst eller fast nå-
gon afhända / eller afhända låta / utan esier lag och fö-
regången laga dom / förswara / freda och frälla den /
som med spåkt och med lagom wil lefwa / men nåpsa
aga och straffa den ofstyrga och wrångwisa. Sed judi-
cia

Wifsdags
Ded 1723
S. 13.

Reger.
Form
1720. S. 2.

cia per judices exercentur servato ordine causa-
 rum atque graduum, ecclesiasticos, civiles, mi-
 litares; maximos, medios, infimos. Inferiorum
 inspectio superioribus competit, & si deliquerint
 animadversio: Hofrätterne äga hvar å sin ort hafwa
 uppsicht och wård / at Lag och rätt förswarligen skippas
 efter Sveriges bekkrefne lag &c. Item: Hofrätterne
 tillkommer ock at hafwa noga inscende öfwer underdomar-
 ne på landet och i Städerna / samt Executorerne / och
 när af oförstånd / slummerachtighet / arghet eller pen-
 ninge giru något af dem föröfwas / sådant efter hwart
 måls särskilte beskaffenhet / genast ställa under tiltahl /
 Dom och straff. Suprema autem jurisdictio ad re-
 gem, cum justitiæ revisionis aut tenatus consilio
 expedienda, spectat: Så äger och Kongl. Maj:tt
 med Råds råde i alle måhl sanning utleta / bröta
 och Öffokner / gifwa leidebref / uppå inkommande för-
 frågningar lagen til des rätta förstånd förklara och i
 sådane särskilte måhl / öfwer hwilka ingen lag finnes /
 at stadga och förordna / hwarmed sedan förhålles som
 uti 4 §. uttryckes / återgifwa dem som til åhrerörige
 böter sakfalte / eller och wanbördige äro / deras heder /
 om de den nåden förtiåna; och wid des Konungelige Re-
 vision upraga / samt afhielwa de beswär / hwilka emot
 Öfwerätternes Domar / efter de derom gjorde förord-
 ningar / komma at andragas / så at lag och rätt owäl-
 dugt må skippas / och all rättwisa / såsom den andre
 grund

Neger.

form.

1740. S. 23.

Neger.

form. S. 2.

Ricks. d. grundwaleu til Rikets wälstrefnad / styrcka och uprätt-
 ord. 1723; hållande / befordras men ingen olag öfwer rätt lag gån-
 S. 13. ga. Inquirendi vero in hæc omnia rectene an se-
 cus administrantur vel administrata fuerint, jus &
 potestas regni ordinum est: I lika måtto böra Stån-
 derne undersöka / huru wiid iustitiæ Revisionen lag och
 rätt i gemen blifwit skippad; quibus ita requirenti-
 bus cuncti quoque regni senatores ad rationes sen-
 tentiarum & suffragiorum edendas sunt obstricti.

Reger.
 form.
 1720. S. 14

3. Quoniam regnum est amplissimum, magnaq;
 negotiorum varietas, adeoque supra humanas vi-
 res positum ut rex omnia solus sustinere valeat,
 propterea adjuutores habeat necesse est, senatores,
 vicarios, præfectos: Såsom Rikket är widt / åren-
 derna många och wickrigare / än at Konunger förmår
 dem ensam utreda; Ty tarf han Råd / Embetsmän
 och Högdingar / som honom bistå; itaque sic ratio
 ordinis poscit, ut de his nunc breviter dicatur, tus
 magistratuum creandorum regi esse & ordinibus
 commune vel ex eo patet, quod ab ordinibus præ-
 sentari, a rege confirmari debent. Præsentatio au-
 tem non uno modo fit; sed pro varietate dignita-
 tum atque graduum variat. Maximi præsentantur
 ab ordinibus, ut senatores; his proximi & sequen-
 tes usque ad tribunos militares eorumque pares
 in civili pariter ac ecclesiastico ordine, a regni se-
 natoribus; inferiores vero ministri a collegiis, con-
 sistoriis, præfectis provinciarum & militiæ, curiis-
 que

Reger.
 form.
 S. 17.

que civitatum & reliquis tale jus habentibus, nominantur. Omnium autem in eo par est causa, quod tres omnino presentari debeant: ex quibus quem optimum & aptissimum rex judicaverit, confirmat & eligit. Sed cavendum omnino iis qui jus nominandi habent, ne jure suo abutantur, neve amori, odio, libidini, affinitati, sordibus, sanguini aliquid tribuant, gravissimis propterea poenis afficiendi. Beträdas någon Konungens Embetsman / ehon och wara må / hög eller låg / andelig eller werldslig recommendera eller befordra en eller annan / för egen nytta / gåfvor / skyldskap / wänskap / gunst och höghet &c. til andra bättre meriterades förfång / den bör efter föregången ransakning och dom / utan nåder genast sättas utur des tienst och efter sakens omständighet afstraffas.

Reges.
Form S.
41.

4. Cum pacis bellique negotia magnos sumtus requirunt, qui sine pecunia sustineri nequeunt, quæ propterea nervus reipublicæ a quibusdã recte dicitur: hæc vero vacuo ærario haberi aliter nequit, quam si conferatur a populo; sequitur, ut quemadmodum unio regis atque ordinum in hac majestatis parte se habeat, videamus. Quod duobus verbis absolvo, ut tributa a populo decerni, à rege indici debere, intelligas; quod cum fit rex cum populo decrevisse, populus cum rege edixisse ea censetur.

Rongl. Maj:tt äger freda och frälsta sitt Rike / särde
 les emot utrikes wäld och fienders inträngande macht /
 men må eij dertil emot lag / Konunga Eeden och För-
 säkringem pålägga undersåtarne någre krigshjelpet / Giär-
 der / Tullar / Utskrifningar och andre afgifter / utan
 Riksfens Ständers wettskap / fria wilsa och samtycke /
 eij heller sträckia dem ytterligare och til längre tid / än
 som de komma efter sielfwa bewilningens tydellige inne-
 håld at utgiöras. *Unicus tantum casus est exce-*
ptus, si vis externa vel interna ingruat, quam pro-
pulsare sit necesse, quando decretum ordinum ex-
spectari non oportet. Men skulle någon ofstorig och
 wrångwis inländsk eller hädskefull utrikes fiende med
 härtmacht och uppenbara wäld oroa riket / och öfwer-
 falla des gränzor / så får sådant ondt sinne med Rik-
 fens Råds råde / genast bemötas / samt nödwändig
 och oumgångelig gård dertil utskrifwas / til des Riksfens
 Ständer samman komma.

R. Form.
 S. 5.

ibid. S. 6

5. *Cæterum, quia collationes fieri nequeunt, ni-*
si habeat populus, unde conterat, ad majestatis
quoque curam spectat providere ne desit ei facul-
tas: quod duobus modis efficitur, si diligentiam
adhibeat, si parsimoniam: quorum alterum ad
rem comparandam facit, augendam quoque; al-
terum ad conservandam. Acquirendi ratio alia in
urbibus spectatur, alia ruri. Ruri; ut cultura fun-
dorum, agrorum, fodinarum argenti cupri ferri,
 sylva.

sylvarum, aquarum, pecudum eqvorumqve pastu,
 venatione, piscatione, aucupio; in urbibus, ut
 commerciis, opificiis ut cæteris ejusdem generis.
 Sed de tota hac re quemadmodum leges a rege &
 populo ferantur, ante est expositum; nunc ad quos
 earum rerum specialis cura pertinet, dicamus. E-
 tenim ruralis œconomia qua publica qua privata,
 ejus inspectio, & eorum quæ regalia fisci appel-
 lantur curatio; reddituum inde provenientium tem-
 pestiva exactio, conservatio amplificatio, ac ad ex-
 pensas publicas accommodatio, ad collegium Ca-
 meræ pertinet: Detta Collegii omwårdnad / för-
 sorg och åhuga är / at Råntorne rätteligen och i tid in-
 fråstas och förmeras / landet wål brukas / skötes och Reger. Form. §.
 förkofras genom rätt hushåldning och förbättring / så ^{30.}
 och regalia fisci icke försnullas / försummas och förloras /
 utan Råtsens medel på alt sätt bättras / beqvåmas til
 utgifterne / hållas til råda / Råffas i tid / och Crediten
 ej förloras / at Kongl Maj:tt i nödfall kan innom och
 utom Rådet hafwa understöd / bistånd och hjelp at för-
 wånta. Sed rationum propterea reddendarum re-
 visio, controversiarum ex ea caussa oriundarum
 cognitio, & decisio ad Cameram Revisionis spe-
 ctat. Cammar Revision drager försorg / at ej allenast
 de där anhängige Råttegångsärender blifwa med la-
 ga dom och Resolutioner afhjulpne / samt igenom Fi-
 calerne til fullbordan brachte / utan jämwål kronones
 åhrlige Råkenstapet utan drögmål ifrån den tiden de Reger. Form 1720. S. 4.

i Kongl. Sammar Collegio inkomma / och Sammar-
 Revisionen derom underrättelse gifwes / öfwersejdede /
 förklarade / utarbetade och sluteligen afgiorde. Pecunia
 vero publicæ dispensatio, expensarum inde
 stipendiorumque erogatio & solutio ad rationarium
 Status: Til Stats Contoiret hörer medlens di-
 sponerande och utdelande / hwarest och alle som hafwa
 Cronones medel under händer / böra i rättan tid inkom-
 ma med sine förslag som deras Instructioner sådant
 tydiligen biuda och befalla Staten måste och åhrligen
 och tidigt inrättas / samt så lagas at Betianterne
 af Cronones drägel och inkomst sina löner årniuta. Cu-
 ram metallorum collegium rei montanæ gerit:
 Bergs Collegium åligger at likmäßigt den Instructi-
 on som detta Collegio redan är meddelt / eller och ån
 vidare kan / efter des öfwerseende blifwa förbättrad och
 komma at utfärdas / hafwa all behörig och ef-
 tersinnelig försorg om berörde Bergwårcks uprätthållan-
 de / med hwad mera til deras skidhel och förbättring
 profwas lända. Commerciorum curat: Commerciorum Collegium å-
 ger hafwa omsorg / huru handelen måtte styrckias / för-
 kostas / Manufactorier til god framgång besordras / och
 handwårckshusen wäl inrättas / skidras och underhållas.
 Et hæc omnia sub regis ordinumque auspi-
 cio quibus suprema harum rerum inspectio, di-
 rectio, procuratio propria, perpetuaque est: quibus
 cum ita videatur, omnium rerum statum ratio-

nemque

nemque exponere, siue in comitiis siue alio fiat tempore, sui officii esse sciunt.

45

Riksdag
Ord. 1723.
S. 13.

6. Et quemadmodum in pace bellum cogitare decet, ita & parare ea, quæ ad bellum sunt necessaria: ex quo œconomix militaris ratio & necessitas emergit. Cujus unam partem collegium belli, alteram Amiralitatis ministrat. Sed terrestres quidem exercitus rationes collegium belli moderatur, milites, arma, com meatum ut præsto sint curando, fabricas armorum dirigendo, munitiones & castella in limitaneis præsertim locis inspiciendo extruendo reficiendo; ut milites, si necesse sit, conscribantur, conducantur itemque lustrantur, alantur, vestiantur. Krigs Collegiū hafwer upsicht och wård om Riksens krigsmacht til lands/ Artilleriet som brukas i fält och fästningar / samt Fortifications staten, om stycken / Factorier, wapen och wårjor / ammunition och hwad

Et Eorm.
1720. S. 24.

dår til höret / Fästningarnes tilstånd särdeles wid gränzen / Skansar och byggningar til kriget / om utskrifningar / wårningar och Mönstringar / Regementernes beflådningar med mera. Naualis militiae cura Amiralitatis collegio incumbit, ut regni classis cum navibus bellicis, navigiis, lembis, triremibus, ab omni instrumento instructa habeatur, ut novæ naves ædificentur, ut veteres reficiantur, ut naufragio deperdita urinando e fundo maris extrahantur,

ut

ut nautæ sustententur & omnia in promptu sint ad bellum sustinendum necessaria: Ammiralites Collegium hafwer upsicht / försorg och omwårdnad om K. M. S. Sjömacht, Orlogskiepp och flåttar / Gallejer Struckar / Båtar Lådior / Pråmar / Skiepsbyggeri / Dokeri och Piloteri / samt all annan derunder hörande bestälning och angelägenhet; Jemwål öfwer alt sköfvel och des underhåld / at skeppen äro försörgde med tackel / tyg / stycken / ammunition, med hwad mera derwid erfordras och detta Collegii enskylte sköfvel tilhöret / men här ej så noga förteknas kan. Utrumque hoc non secus ac ea, quæ in n. 5. descripta sunt, collegia, rationem gestorum in comitiis ordinibus reddere est obstrictum causamque dicere si quid contra leges fundamentales aut publicas fuerit admissum. Sicut & ii, qui eorum jussis subsunt, ut præfectus urbis, gubernatores generales, præfecti provinciarum, tribuni militum, aliique idem coram illis præstare tenentur.

X Ferr.
1720 S. 57.

7. In moneta publica magnum œconomix & militaris & civilis momentum esse situm, quis inficias eat? Hæc enim publica forma signata confestim valorem ostendit, ad quem collata omnium rerum, actionum operarum, pretia, sine difficultate comparari possunt, vel exfolvi. Hanc cudendi, jus regi competit, moderandi ordinibus: Det blifwer wål kronones egen sak och en tilhörig rättighet at låta slå.
Mynt

Mynt. Doch förbehålla sig Rikens Ständer / när nå-
 gon förhöjning eller afslag til skrot och korn skulle år-
 nas och förhafwas / at sådan ändring eij utom deras *ibid. S. 9.*
 wesskap och samtycke må ske; quod sic intelligi debet,
 ut regis ordinumqve consensu cudatur, eorundem-
 qve voluntate temperetur.

8. Præmia & pœnæ duo publicæ honestatis vin-
 cula sunt, quibus qui non movetur, is extremi es-
 se ingenii censetur. Och som straff och belöning äro
 twenne band til det allmänna wärkets sammanfogande *N. Form.*
 och förknippande; Så bör den som fullgiordt sin Em- *1720. S. 37.*
 betes plicht hafwa heder och belöning at förwänta / men *in fin.*
 den otrogne eller försummelige / näpst wanära och straff/
 efter förriisten utan skönsål at undergå. Pauci spon-
 te boni sunt; maxima pars præmiis invitatur: pau-
 ciores a malis facinoribus nisi pœna esset, abstine-
 rent Sed pœnarum irrogatio jurisdictionis est, de
 qua supra diximus. Præmiorum collatio ad cle-
 mentiam pertinet, & varie fieri solet. Aliis quip-
 pe nobilitas conceditur: alii ad munera & hono-
 res evehuntur: alii extraordinariæ dignitates con-
 ceduntur. Nobilitas genus est tres species habens,
 Comitatum, Baronatum, Nobilitatem sic in spe-
 cie dictam. Singulas concedere regi est facultas
 juxta tempus & merita moderanda. Det är wäl ur-
 ti wårt Rike ett urminnes bruk / at den som igenom
 dygd

dygd / Studier, tapperhet och erfarenhet banat sig vägen til höga Öfverhetens nåd / och belöning / til des efterkommandes heder / uti Grefwe / Friherre / och Adelsståndet försattes / hwilken benådningss rätt / wid den Kongl. högheten förblifwer. Men som uti Sverige redan är större myckenhet af Adel / än landet kan tåla / så lærer Hans Majtt vara så nådig / inga flera med Adelig sköld at benåda / än allenast någre så wid des Kröning / hwilka medelst märckelige tienster för Riket giordt sig där til wärdige / och blifwa sedermera inga adelsmän gjorde / til des Riket sådant kan tillåta. Sammaledes bör ej heller i anseende til tiensten och Characteren någon med Frihere och Grefwe wärdighet behedras / innan han genom stora och besynnerliga förtienster giordt sig der til wälförtient. Ad munera & honores benemeriti admovendi de quibus ante est expositum. Sed extraordinariæ dignitates nemini, nisi honestam missionem impetrantibus, aut injuste præteritis concedendæ. Doch war der Kongl. Majtt ej betagit / at med Råds råde hugna en och annan efter förtienst med character / hwilken någon annan varit föredragen. Stulle en eller annan som länge och wäl tient / wilja taga affsed / då må wäl honom någon förbättring på des character gifwas / doch så at en sådan förasskedad ej må åter tråda uti någon bestälning androm til præjudice och förfång. Adhuc vero vel toga vel sago militantibus neutiquam

R. Form.
S. 44.

ibid. S. 42.

quam permittendæ, nisi precibus eorum quorum interest ad hoc ex justa causa commendentur, ne quod aliis fit beneficium, aliis vergat in præjudicium. ibid. § 41.

9. Jam si injuria regnum Sveciæ ab aliis regnis vel populis eorumve rectoribus afficiatur; ut si imperium vel dominium aliqua ex parte occupetur, si res detineantur, debita non reddantur, status lædatur, subditi vexentur; cum gens contra gentem communem judicem non habet, coram quo legibus experiri & suum obtinere queat, ne deteriori conditione quam privatus quisque esset, si alia via suum obtinere nequeat ut vi agere liceat, necesse est; Martisque judicium amplecti. Sed quoniam bellum infinitam malorum seriem post se trahit ut propterea sapienter dicant, qui præcipiunt: non suscipiendum esse bellum nisi aut summa necessitas aut summa occasio jubeat, proinde de ea tota re sic inter regem ordinesque conventum, ut bellum quod vocant offensivum, quodque repetendis rebus, persequendæ injuriæ, aut ultionis sumendæ gratia interatur injussu populi non suscipiatur. *Eå kan ej heller Kongl. Maj tt utan Riksfens Stånders föregångne öfverwågan de och samtycke beghinna frig / och angripa des i fred sit. N. Form. riande Nabocr med wapensfiste eller örlig Bellum ve-* 1720. §. 6.
 ro defensivum dictum, ad vim externam vel internam repellendam, ad salvandam patriam arma-

G

que

que armis propulsandum, inconsultis ordinibus si absentes fuerint, a rege senatuque decerni possit perique, donec ipsi ad comitia convenerint. Men skulle någon inländsk eller utrikes fiende med härts macht oroa Riket och öfverfalla des gränzor / så får sådant endt sine och uplåt med Rikens Råds råde / utan at afwacha Ständernes sammankomst och betänckande / genast bemötas / och Riket förswaras, fredas och fräljas.

10. Et quemadmodum bellum pacis causa suscipiatur, ut sine injuria in otio vivatur; ita si hæc obtineri queat bellum finiri oportet. Quod perparata fieri solet nec aliter potest: quibus vel bellum suspenditur, quæ, induciæ, vel inperpetuum finitur; quæ fœdera vocari solent. Fœdera finiendi vel suspendendi belli pangere, non alii, quam imperiali corpori jus competit, in absentia vero ordinum regi & senatui, qui vicem ordinum representat. Emedan afhandlingar om fred / Stillestånd

R. Form. eller förbund / sällan tåla det ringaste drögsål af tiden / och Rikens Ständer icke altid finnas vara här församlade / enär sådant tilfälle det årfodrar / eij heller så snart som wederbör / kunna sig dertil inställa / Fördenckul öfwerlägger Kong: l Maj: tt uti sådane wichtige mål med Rikens Råd / och tager med dem sådane utvägar / hwilka för Riket äro nyttrige / anständige och drågelige / samt låtter dem genast i wärkställighet; doch at

och sedermera wiid påföljande nästa Riksdag gifwes underrättelse derom. Men under warande Riksdagar företages och slutes inga sådane ärender utan Riksfens Ständers wettkap och bejakande. Horum & aliorum cujus libet generis foederum sub auspiciis regis & ordinum specialis curatio Cancellariæ collegio incumbit, & legatorum ad eam rem gerendam præsentatio, instructio, ablegatio. Item, edicta generalia, constitutiones & recessus, privilegia specialia, diplomata & mandata, quæ regio nomine eduntur, consignare; Acta in comitiis, regisque cum senatu confilia eorumque tabulas æsservare; Postas dirigere, studiaque literarum promoveri & ornare. Uti detta Collegio författas och upfattes alla Stadgar/ Ordningar och Recesser som angå Riket i gemen/ eller och enskylte Städens och personers privilegier i synnerhet/ Gulmachten/ Skrifwelser/ Bud och Befalningar. Hitt höra och alle Riksdags och sammankomsters handlingar/ Förbund med främmande mächter/ samt fredes fördrag med fiender/ Sändebuds förslående och afsändning &c. Detta Collegium åger jemwål hafwa all nödig försorg och omwårdnad om Påstwasendet uti hela Riket &c. Item: Som et Rike mycken förmon och sällhet tager af Studiers och wettenskapers grundeliga och solide idkande/ men igenom deras föracht/ underkufwande och försummelse/ uti märkeligit ofstic och möresker förfaller; så låret hwar och en/ som hafwer råd och

R. Form.
S. 28. 29.

ämne at hålla sina barn till Studier, hwartill ungdomen igenom Scholæ Ordningens förbättrande och annan nödig inrättning all möjelig anledning gifwas skal/ så mycket mehra dertil upmuntras/ som de derföre framsteg/ fördel och belöning skola hådanefter hafwa at förwänta. Ac de forma facieque imperialis corporis, fatis diximus.

§ XI.

Dissertationem concludit, regnique Sveciæ imperium & commune, & unum, & summum, & regium, & regulare esse demonstrat.

EX dictis hæctenus sole clarius elucere puto, majestatem regni Sveciæ penes regem & ordines conjunctim residere. Etenim si rex & ordines religionem leges judicia magistratus; si ærarium tributa vectigalia; si monetam præmia dignitates reliqua, una voluntate unaque potestate dispensant, penes regem quoque & ordines summum regni imperium conjunctim sit necesse est. Verum autem est prius; ergo & posterius. Quo ipso me assertum irequidpiam, quod vel in regem impium, vel in ordines injurium sit, spero minime. Enim vero sacra regia majestas ante, quam regno designata erat, ingenue fateri est dignata: in regnum quidem Sveciæ sibi nullum jus competere: sed si ea bonitate regni ordines forent ut libera voluntate
illud

illud suæ fidei committerent, id acceptum eorum bonitati laturum, simulque cunctas ante commemoratas & explicatas unionis leges, integra fide servaturum. Conditionem ordines accipiebant dictisque legibus regem creabant, unde totam & imperandi & parendi rationem, dijudicandam esse censeo. Quibus, cum sanctissime promissis, tum religiosissime juratis, quis putet? tam pium & clementem, & gratiosum & humanum regem se non obligatum credere; aut iis qui putent, succensere. A regni vero ordinibus facile veniam spero, si ea iis tribuerim, quæ ipsorum esse iisque convenire ipsorum a cta evincunt. Sed forsitan quispiam dixerit: sic regiam potestatem arctius constringi quam par est, quam jus & fas patiatur: majestatem enim a solo DEO esse, solisque regibus conferri; nullo modo populo: reddenda igitur regi, quæ sunt regis & ita non licere populo regem habenti, majestatem, conjunctim cum rege exercere. Contraque sentientes coercendos & aliquando publicis judiciis damnatos reperiri, ut cum in Dania docti cujusdam Germani aliter docentis scripta publice, per carnificem Hassniensem comburebantur; cum in Gallia certus ordo sententiam istam: quod DEUS sit causa immediata majestatis: in publicis comitiis approbari regiaque auctoritate confirmari postulabat, quod status Galliæ a-

li-

liter salvus esse non posset; cum in Germania comparari ex ratione edictum simile sanciebatur; sed de singulis videamus. Quod igitur primum sibi sumunt, inique agi cum regibus nisi solis omnia permittantur, id quale sit intelligi medius fidius non potest. Quid? qui diademate ornatur, qui illustris populi caput constituitur, cui juxta leges regnatura obsequium promittitur, cui regalis eminentia tribuitur, cui multa insuper peculiaria & insignia jura conferuntur, cum id omne non ex debito sed bonitate proficitur, num satis magnum beneficium accipere non putetur? Negabis credo, nec aliter personæ quam geris licet, nisi & cum his imperium solus obtineat. Cedo igitur rationem: quam idoneam dare æternum non valebis, non magis, quam si ego tibi centum donem quod propterea omnia dare debeam, ratione poteris evincere. Pervenio ad alterum; majestatem a Deo esse agnosco, solis regibus competere nego, populis & optimatibus si ea imperii ratio fuerit convenire quoque defendo. Et num censes populum Romanum sub libera republica majestatem non habuisse, cum tot regibus majestatem habentibus imperaret? Majestatem autem immediate, ut scholæ loqui solent, a Deo esse nego; sed ex pacto regis atque populi hoc voluntatem suam & vires illi subjiciente, illo ea acceptante immediate produci affirmo, vi legis

naturalis idem pactum ratum esse jubente Deo, majestatis & imperii auctore. Hoc loco liceat mihi illustrandæ rei a pari exemplum sumere. Quid sacrû ministerium? quid matrimonium? num hæc instituta non sunt divina? At vero ut minister, ecclesiæ rite fiat, ut maritus sit & uxor, pactum accedat necesse est eorum, quorum id fieri interest. Sic Deus Salomoni templum ædificare præcepit, num id ut taceret sine architectis? Deus, homines alit, fovet sustentat; num ut non laborent, ut otio & ignaviæ litent? Ita majestatem provenire puto, non a solo Deo, aut solis hominibus, sed a Deo concurrente facto populi, eodem prorsus modo ac cum privati mutuo consensu jura sua transferunt, ultro citroque jus & obligatio nascitur. Eamque ipsam majestatem interdum totam in regem transferri, aliquando ex parte, nonnunquam nihilum quidem alienari, sed communionem ejus induci prout in decernenda forma regiminis imperioque deferendo limites designati fuerint, existimo. Ita regi quæ sunt regis, in quo tertium erat positum, reddi censeo, si pacta conventiona præstantur, si quæ promissa sunt servantur, quæ antequam fierent nulla erant & indebita nec quidquam peccare populum communiter cum rege imperantem, si sic pactis fuerit comprehensum. Exempla adducta nihil moror: de regum factis

factis Deus judicat: Galli consilium illud repudi-
 arunt, disputationem eam scholis reliquerunt, nec
 quidquam ad statum Galliae pertinere judicarunt;
 in Germania tale edictum haecenus ignotum, ab
 authore forsitan ut serviret causae fictum, vel cor-
 ruptum tuendoque argumento adaptatum. Tan-
 tumque abest vero, ut communione imperii tenen-
 da regni ordines contra Deum, regem, officium
 quidpiam committant, ut vel hac in parte quam
 maxime eorum pietas, fides, officium, eluceat.
 Equidem ea cautione regnum, religionem, leges
 vindicarunt, libertatem, conjuges, liberos asseru-
 erunt, urbes, agros, aras, focos, divina humana-
 que omnia incolumia servarunt, & adhuc divina
 ope servant; quae per nimiam regum potentiam
 in summum discrimen adducta aegre spiritum ante
 trahebant. Hic quo pacto regis clementiam, or-
 dinumque prudentiam dignis laudibus afferre que-
 am, non hercule invenio. Quod enim haec o-
 mnia facta tecta sunt, id horum immortalis provi-
 dentiae debetur; quod contra ea aliquid ne tenta-
 tum quidem est, hoc divinae regis bonitati tribui-
 tur. Non dedignatur regia majestas commune
 cum iis imperium tenere, a quibus paulo ante co-
 ronam regiam accepit; non aspernatur cum ea
 gente regni consortium habere, quae servitutis im-
 patiens a mundi origine libertatem acerrime de-
 fensa.

fensavit. Profligavit sacratissima majestas perdi-
 tissimum morem, qui olim reges cum populo in-
 ternecino odio commiserat, causas exterminavit,
 fomenta delevit, radices evulsi; sibi nihil hono-
 ratum & magnificum, nihil utile & fructuosum, ni-
 hil jucundum & svave putat, nisi quod populo sa-
 lutem afferat. In ea quiescit, in eam evigilat, per
 eam amorem sibi & honorem conciliat, majorem
 certe & veriorẽm quam ullo metu extorqveri que-
 at. Sic promisit, sic juravit, etsi quid promittere?
 quid jurare? nisi jurata vellet, servare. Habent ju-
 ramenta & promissa multas latebras multaque ef-
 fugia, quæ eludere qui volet, plures rimas reperi-
 et. Nihil tale in nostro rege, quem ne aliud in
 lingua promptum, aliud in pectore clausum, ge-
 stare quis putaret ut omnem suspicionem amove-
 ret, se non ultra regem esse quam hæc præstaret,
 declaravit. O regem vere regem! o verum pa-
 trem patriæ! qui potestatem suam per clementiam,
 per justitiam, in subditorum animis fundare labo-
 rat, eo quo sublimitatis suæ jura minuire videtur;
 hoc ampliora faciens atque auctiora. Quid adhæc
 regni ordines? præclusa est vox publica gaudio;
 publicis gratulatio hæret faucibus; admirantur fe-
 licitatem suam, gaudent in sinu, precantur Deum
 ut sit perpetua. Respicientes præterita, intuentes
 præsentia, o felicem rerum metamorphosin; ma-
 nantibus præ gaudio lachrymis ingemunt & suspi-
 rant.

rant. Nullæ ex vicinia similtates, nulla ex com-
 munionem diffidia. Si concordia, si ipsa salus ex
 cœlo descenderet, si in regno Sveciæ regnaret, non
 posset magis concors esse, magis salutare imperi-
 um. Rex ordines regni statuta facientes de republica
 placide intuetur & aulcultat, mente voce manu cum
 iis consentit & conspirat, unum & eundem finem,
 fortunam, communia fata habiturus. Ordines
 profunda veneratione regem, communia decreta
 constanter exequentem amplectuntur, osculantur,
 adorant, seqve ad ea tempora, quibus jus & fas
 valeret, servatos effuse lætantur. Exuliant anima-
 lia & inanima. Cœlum, mare, terrâ, quâ regnum
 Sveciæ patet, sylvæ, fundi, flumina; urbes, agri, te-
 cta; judicia, scholæ, templa; divina humanaque o-
 mnia velut mutua gratulatione funguntur, æqua-
 bile imperium venerantur. Hoc est vinculum,
 quo regnum Sveciæ cohæret; hic spiritus vitalis,
 quem tot millia trahunt; hujus curam excubare
 pro salute universorum & singulorum quotidie ex-
 perimur. Quo procedente, non tanquam malum
 aliquod aut noxium animal e cubili prosiluerit,
 diffugimus, sed tanquam ad clarum & beneficum
 sidus certatim advolamus, objicere nos pro illo
 mucronibus insidiantium paratissimi, & subster-
 nere corpora nostra, si per stragem illi humanam
 iter ad salutem sit sternendum. Hunc regem pro
 vero rege agnoscimus & colimus, quod non vi

& metu, sed clementia & iustitia in animis nostris fundatum imperium gerit; hunc veneramus & amamus, quia nos vicissim amat. Qui oderit populum eum populus metuat necesse est; quem metuit perisse expetit: malus enim custos diuturnitatis metus: benevolentia autem fidelis est vel ad perpetuitatem. Per hanc omnia potest, per hanc absolutius regnat, quam qui populum in patrimonio habet. Huic fidem & obsequium juravimus & æternum præstabimus: huic majestatem quam contulimus, inviolate servabimus. Quomodo igitur vere rex non sit, qui omnia regit? nam si rex non erit nisi qui legibus non tenetur, nemo rex erit; ubi enim humanæ nullæ sunt, ibi sunt divinæ. Unum præterea est non biceps imperium, quo regimur: quippe rex & ordines unum sunt, ut sæpe diximus, una voluntas una & facultas. Tamque est regulare quam quod maxime, nisi regulare malis dicere quosubditi sæpius perduntur, irregulare quo conservantur. Summum denique est cum neminem nisi Deum superiorem agnoscit, nemini factorum rationem reddit. Unica sollicitudo est ut sit perpetuum. Quæ humana industria adhiberi & caveri poterant, jam suo tempore a regni curatoribus non minus sapienter provisæ, quam constanter perfecta sunt omnia. Deus modo, qui supremum rerum humanarum arbitrium gerit, qui

CUR:

cunctis imperiis fines præscripsit, addat calculum
& acta probet, sic res in tuto erit.

S. D. G.

ADDENDA.

Ad §. VIII. & locum de legibus fundamentalibus in specie, sequentia benevolus lector, si volet, allegabit. ad (1) Kongl. Maj:ts Försäkr. §. 6. ad (2) ibid. §. 5. 7. 8. 9. ad (3) ibid. §. 1. 2. 3. (4) ibid. §. 17. (5) Reger. Form. §. 3. (6) Reger. Form. princ. & fin. (7) Riksd. Ord. princ. & fin. (8) Kongl. Försäkr. §. 7. 22.

